

MAKTABGACHA TARBIYA YOSHIDAGI BOLALARDA ROLLI O‘YINLARNING AHAMIYATI

Toshboltayeva Nodira Ibrohimjonovna

Farg‘ona Davlat Universiteti Psixologiya kafedrası o‘qıtuvchisi,

Sobirova Azizaxon Maribjon qizi

Pedagogika va psixologiya yo‘nalishi 3- bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolalarning psixik rivojlanishida rolli o‘yinlarning bevosita va bilvosita ta‘sirleri, qanday rollar bolalar uchun ijobiy ta‘sir etishi atroflicha yoritilgan.

Kalit so‘zlar: rolli o‘yin, bolada tafakkurning shakllanishi, his-tuyg‘udagi o‘zgarishlar, roli o‘yinlarda predmetlarning ta‘siri.

Rolli o‘yin – hayotdagi mavjud bo‘lgan insonlar va harakatlarni obrazli tarzda aks ettirishdir. Rolli o‘yin bu yosh davridagi bolalarning muhim faoliyati hisoblanib, ular rolli o‘yinda katta yoshdagi insonlarning barcha ishlarini amalda bevosita “bajaradilar”. Shu sababdan o‘yin uchun maxsus yaratiladigan sharoitlarda ijtimoiy muhit voqealari, oilaviy turmush hodisalarini birlashtirgan holda aks ettirishga harakat qiladi. Bolalar kattalarning turmush tarzi, his-tuyg‘usini, o‘zaro muomala va muloqotlarning xususiyatlarini, o‘zgalarga va atrofidagi insonlarga munosabatini rolli o‘yinlarda ijro etish orqali ifodalaydi. Buning uchun turli o‘yinchoqlardan va predmetlardan foydalanadilar. Bolalarning rolli o‘yinlarini kuzatish davomida oilada kim unga ijobiy, kim salbiy ta‘sir ko‘rsatayotganini anglab olish mumkin. Sababi bola atrofida bo‘layotgan voqelikka ro‘yu-rost munosabat bildiradi. Rolli o‘yin bolalarda tasavvur obrazlarining kengayishi natijasida vujudga keladi. L.S.Vigotskiy, S.L.Rubinshteyn, A.N.Leontev, B.G.Ananov, D.B.Elkonin va boshqa ko‘plab olimlar bolaning bilish jarayonlari rivojlanishida rolli o‘yinlarning ahamiyatini o‘rgangan.

N.M.Aksarinaning fikricha, o‘yin faoliyati o‘zidan-o‘zi vujudga kelmaydi, buning uchun quyida uchta vosita bo‘lishi kerak:

1) bolaning ongida uni qurshab turgan voqelik to‘g‘risidagi xilma-xil taasurotlar tarkib topishi;

2) har xil ko`rinishdagi o`yinchoqlar va tarbiyaviy ta`sir vositalarining muhayyoligi;

3) bolaning kattalar bilan tez-tez muomala va muloqotga kirishuvi.

Psixolog Ye.A.Arkin o`yinlarni quyidagicha tasnif qilgan:

1) ishlab chiqarishga (texnikaga); sanoat, qishloq xo`jaligi, qurilish, kasb-hunarga oid o`yinlar;

2) maishiy va ijtimoiy siyosatga ro`zg`or: bog`chaga, maktabga, kundalik turmushga oid o`yinlar;

3) harbiy : urush-urush o`yinlari;

4) drammalashtirilgan: kino, spektakl va boshqalarga oid o`yinlar.

D.B.Elkonin harakatli o`yinning qoidalari mazmuni o`zaro bog`liqligidan kelib chiqib ularni besh guruhga ajratadi: 1) harakatga taqlid qilish; 2) muayyan syujetni drammalashtirilgabilann o`yinlar; 3) syujeti oddiy o`yinlar; 4) syujetsiz qoidali o`yinlar; 5) aniq maqsadga qaratilgan mashqlardan iborat sport o`yinlari.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mustaqil fikrlash. Karimova V.M, Sunnatova R.I, Tojiboyeva N. T.2000.

2. Ibrokhimjonovna T. N. PERSONAL EDUCATION AS A MAIN BASIS OF SOCIETY'S DEVELOPMENT //Academicia Globe: Inderscience Research. – 2021. – T. 2. – №. 03. – C. 1-2.

3. Toshboltayeva Nodira Ibrohimjonovna. "Важные аспекты упражнений в умственной деятельности психологическая интерпретация." INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION 1.5 (2020): 97-99.

4. Toshboltayeva Nodira Ibrohimjonovna// The importance of thinking in the complex process of individual activity// International conference on Studies in Humanities, Education and Sciences. January 10 th, 2022. 69-70